

RECENZII ȘI NOTE BIBLIOGRAFICE

Byzantinische Zeitschrift, 96 (2003) 2

Salutăm apariția vol. 2 al numărului 96 din *Byzantinische Zeitschrift*, revistă întemeiată de Karl Krumbacher la sfârșitul secolului XIX, care continuă să apară cu o remarcabilă regularitate și cu o strălucită prezentare științifică, datorită editorului ei, Prof. Peter Schreiner de la Universitatea din Köln, Germania, ca și unui deosebit colectiv de colaboratori.

În prima din cele trei secțiuni ale revistei putem citi nu mai puțin de treisprezece articole, dintre care vom prezenta pe scurt câteva.

Franz Alto Bauer, *Statuen hoher Würdentraeger im Stadtbild Konstantinopels* (p. 493-514). Statuia este, în antichitate, ca și în Bizanț, nu doar o imagine a unei persoane, ci și un mijloc de cinstire. În general, statuile îi reprezentau pe împărați, dar nu numai, mai ales în metropolele din bazinul estic al M. Mediterane. Pe coloana lui Arcadius din Forul lui Arcadius din Constantinopol se puteau vedea imagini ale unor personalități, dar și figuri cu conținut mitologic, animale sau plante, datând din epoci diferite. Acestea au fost, în multe puncte ale cetății, înlocuite cu statui ale împăraților. În a doua jumătate a sec. 4 se puteau vedea în Constantinopol și statui ale unor înalți demnitari: Themistios, de exemplu, avea cel puțin două statui despre care amintea cu mândrie în discursuri (fără îndoială, se bucura de o deosebită cinste); Symmachos, tatăl celebrului orator, om politic (*vir clarissimus*, prefect al orașului, consul etc.), mort în punctul culminant al carierei sale; Aurelianos, care a fost consul în anul 400 și de trei ori prefect al orașului ș. a.

Axel Bayer, *Die Byzanzreise des Erzbischofs Gebhard von Salzburg* (p. 515-520). Arhiepiscopul Gebhard din Salzburg a călătorit la Bizanț trimis de regele francilor Heinrich IV, pentru aplanarea unui conflict iscat între regele Ungariei Salomon și vărul acestuia, ducele Geza.

Brian Croke, *The Imperial Reigns of Leo II* (p. 559-575). Leo II, fiul Ariadnei și al lui Zenon, nepotul lui Leo I, născut probabil în 467 sau 466, a deținut, jumătate din scurta-i viață (a murit la frageda vârstă de 7 ani), demnități imperiale: ca împărat subordonat (*Caesar*), ca împărat egal lui Leo I (*August*), singur, pentru ca mai apoi să și-l asocieze la tron pe tatăl său, Zenon. În această perioadă, s-au bătut monede cu chipul său, s-au dat legi în numele său.

Carolina Cupane, *Wie wolkstümlich ist die byzantinische Volksliteratur?* (p. 577-599). În majoritatea textelor din perioada bizantină observăm o tendință de arhaizare a limbii, fapt de altfel firesc, dacă ne gândim că literatura era produsă și destinată persoanelor de la curte, cu un

nivel cultural destul de ridicat. Însă autoarea observă că unele motive se pot întâlni și în literatura populară neogreacă. În *Res gestae* ale lui Digenis Akritas întâlnim motive prezente și în cântecele populare grecești. Romanele, fie că sunt inspirate din literatura hellenistică, fie sunt scrise în maniera antichității târzii, fie că sunt adaptări ale unor povestiri occidentale, povești cu personaje homerice sau este vorba despre *Romanul lui Alexandru*, îmbină ficțiunea cu situațiile reale, povestirile patetice de amor cu istorisiri fascinante de aventuri; sunt bine reprezentate și speciile minore, de exemplu poeziile scurte despre animale și plante, satire, cântece de înstrăinare sau de jale pentru căderea Constantinopolului, frecvente și în literatura populară neogreacă. Uneori, autorii bizantini compilau din scrierile clasice și compuneau "exemple" ce erau folosite pentru a preda poporului necultivat, dându-i astfel posibilitatea de a intra în contact cu realizările culturii clasice.

Muriel Debie, *Du Grec en Syrien: la transmission de récit de la prise d'Amid dans l'historiographie byzantine* (p.601-622). Este un exemplu interesant despre cum se transmite o povestire din tradiția literară greacă în cea siriană. Întâmplarea, povestită de Evagrius, Prokopius, Malalas, Thophanes, a intrat în legendă, dar și în istoriografie, și a fost preluată și de scriitorii sirieni Pseudo-Josué, Pseudo-Zaharias, Mihail Sirianul etc.

Articolul *Andronikos Komnenos, Prinz Bethlandros und der Zyklus, zwei Glossen zu Niketas Choniates – Χρονική Ιστορία* (p. 623-660) Niels Gaul îl dedică lui Andronikos Komnenos, mai bine cunoscut din *Figurile bizantine* ale lui Charles Diehl, dar și din *Byzantinisches Lesebuch*, a lui H.-G. Beck. În prima glosă, exilul a doi prinți, Andronikos este comparat cu Belthandros, erou al romanelor cavalierești din Occident. Ambele personaje au o viață aventuroasă, în poveștile amândurora întâlnim aceleași motive: al rătăcirii, al invidiei familiei. În cea de-a doua glosă, Andronikos e comparat cu eroul homeric Odiseu, de altfel, multe epitete folosite de Choniates în descrierea lui sunt preluate de la Homer, dar (Andronikos) e comparat și cu Ciclopul (Polifemos), bestie (θηρ) cu chip de om (aluzie la cruzimea lui). În ceea ce-l privește pe Andronikos însuși, își alege drept model pe regele veterotestamentar David (corespondentul biblic al lui Odiseu), rege ce corespunde și ideologiei și propagandei domniei lui.

Denis Searby, *A Collection of Mathematical Problems in Cod. Ups. gr. 8* (p. 689-702). *Codex Uppsalensis Graecus 8* conține o serie de texte grecești, mai ales din perioada bizantină, printre care și o colecție de probleme de matematică. Este un *puzzle* matematic pentru exercițiu și recreere, unele își au originea în tranzacții, construcții, plăți sau alte chestiuni practice din viața cotidiană. Sunt probleme de algebră elementară, dar și exemple de adunări, scăderi, împărțiri, fracții.

Iata cateva dintre titlurile volumelor sau articolelor recenzate în cea de-a doua parte: Peter Schreiner, *Stadt und Gesetz-Dorf und Brauch. Versuch einer Volkskunde von Byzanz: Methoden, Quellen, Gegenstände, Beispiele*, Axel Bayer, *Spaltung und Christenheit. Das sogenannte Morgenländische Schisma von 1054*, Wolfram Brandes, *Finanzverwaltung im Krisenzeiten. Untersuchungen zur byzantinischen Administration im 6.-9. Jahrhundert*, Claudia Tiersch, *Johannes Chrysostomus in Konstantinopel (398-404). Weltansicht und Wirken eines Bischofs in der Hauptstadt des Oströmischen Reiches*, Martin Wallraff, *Christus versus Sol. Sonnenverehrung und Christentum in der Spätantike*.

Volumul se încheie cu *Notițele bibliografice*.

Byzantinische Zeitschrift continuă să fie o publicație remarcabilă, cel mai important instrument de lucru destinat mai ales specialiștilor.

Galați

Mihaela Anamaria CRISTESCU